

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ У СВІТІ

©2021 БАЛЯН А. В., ГРИШОВА І. Ю., ЩЕРБАТА М. Ю.

УДК 368.5
JEL: F14; G22; O13; Q17

Балян А. В., Гришова І. Ю., Щербата М. Ю. Реалізація інноваційних інструментів розвитку аграрного страхування у світі

Статтю присвячено аналізу досвіду реалізації інноваційних інструментів розвитку аграрного страхування у світі. Метою статті є визначення новітніх світових тенденцій розвитку страхування в аграрній сфері з метою запровадження та імплементації дієвих страхових механізмів у вітчизняну аграрну практику. У процесі дослідження були використано такі методи: діалектичного пізнання, абстрактно-логічний підхід – при узагальненні результатів дослідження та формулюванні висновків; наукового передбачення – в частині формування напрямів розвитку ринку агрострахування у світі. Визначено види сільськогосподарського страхування, а саме: приватне сільськогосподарське страхування, державне сільськогосподарське страхування, некомерційне сільськогосподарське страхування. Зазначено, що світовий досвід запровадження нових програм страхування під впливом глобалізаційних трансформацій на світових агропродовольчих ринках демонструє нові можливості та виклики для розвитку агрострахування в Україні та потребує подальших наукових розвідок. Виявлено ряд причин, які стримують розвиток ринку агрострахування у світі. Знайдено невідповідність між динамікою розвитку аграрного сектора економіки й обсягами агрострахування у світі, а також відзначено нерозвиненість страхового інструментарію в повному обсязі. Підкреслено, що розробка, впровадження й успіх програм сільськогосподарського страхування вимагають великої координації, співпраці та спільного бачення. Обґрунтовано висновок щодо наявності проблем розвитку ринку страхування в Україні, що спричинені відсутністю чіткої стратегії його розвитку та неврахуванням інтересів усіх його учасників.

Ключові слова: фінансові технології, аграрна сфера, глобалізаційні процеси, ефективність аграрного страхування, ризики аграрної сфери.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-31-36>

Бібл.: 10.

Балян Ануш Валеріївна – доктор економічних наук, професор, академік НААН, віцепрезидент Національної академії аграрних наук України (вул. Михайла Омеляновича-Павленка, 9, Київ, 01010, Україна)

E-mail: balianrec@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2190-2022>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2434180/anush-balian/>

Гришова Інна Юріївна – доктор економічних наук, професор, професор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» НААН України (вул. Героїв Оборони, 10, Київ, 03680, Україна)

E-mail: 6020180146@jsnu.edu.cn

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6276-7619>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/3526046/inna-gryshova/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56912353700>

Щербата Марина Юріївна – кандидат економічних наук, Цянзуський педагогічний університет (Шанхай Роуд, 101, Суджоу, 221100, Китай)

E-mail: pina28@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9448-5584>

UDC 368.5

JEL: F14; G22; O13; Q17

Balian A. V., Gryshova I. Yu., Shcherbata M. Yu. Implementation of Innovative Instruments for the Development of Agricultural Insurance in the World

The article is concerned with analyzing the experience of implementing innovative instruments for the development of agrarian insurance in the world. The article is aimed at defining the latest global trends in the development of insurance in the agricultural sector in order to introduce and implement effective insurance mechanisms in domestic agricultural practice. In the course of the research, the following methods were used: dialectic cognition, abstract-logical approach – in generalization of research results and formulation of conclusions; scientific foresight – in terms of formation of directions for development of the agricultural insurance market in the world. Types of agricultural insurance are defined as follows: private agricultural insurance, the State-based agricultural insurance, non-commercial agricultural insurance. It is noted that the world experience of introducing new insurance programs under the influence of globalization transformations in the global agri-food markets demonstrates new opportunities and challenges for the development of agricultural insurance in Ukraine and requires further scientific researches. A number of reasons have been identified that hinder the development of the agricultural insurance market worldwide. A discrepancy between the dynamics of the development of the agricultural sector of the economy and the volume of agricultural insurance in the world is identified, also the underdevelopment of the insurance instrumentarium in the full extent is specified. It is emphasized that the development, implementation and success of agricultural insurance programs require a high level of coordination, cooperation and common vision. The conclusion on the extant problems of development of the insurance market in Ukraine, caused by the lack of a clear strategy for its development along with no consideration of the interests of all its participants, is substantiated.

Keywords: financial technologies, agrarian sphere, globalization processes, efficiency of agrarian insurance, risks of agrarian sphere.

Bibl.: 10.

Balian Anush V. – D. Sc. (Economics), Professor, Academic of NAASU, Vice President, The National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (9 Mykhaila Omelianovycha-Pavlenka Str., Kyiv, 01010, Ukraine)

E-mail: balianrec@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2190-2022>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2434180/anush-balian/>

Gryshova Inna Yu. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the National Scientific Center «Institute of Agrarian Economics» of NAAS of Ukraine (10 Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: 6020180146@jsnu.edu.cn

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6276-7619>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/3526046/inna-gryshova/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56912353700>

Shcherbata Maryna Yu. – PhD (Economics), Jiangsu Normal University (101 Shanghai Rd, Tongshan Qu, Xuzhou Shi, 221100, Jiangsu Sheng, China)

E-mail: pina28@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9448-5584>

Страхування в аграрній сфері включає в собі різні види продуктів, у тому числі страхування майна, причинно-наслідкового зв'язку, життя та здоров'я. Дієві й актуальні програми сільськогосподарського страхування повинні бути ретельно розроблені до їх впровадження й адаптовані до унікальних умов окремих країн і регіонів. В іншому випадку ризики їх запровадження можуть бути катастрофічними та завдадуть збитків для зацікавлених осіб, створюючи недовіру серед виробників і громадськості. Ефективність запроваджених страхових продуктів, перш за все, характеризується високим рівнем прозорості та довіри всіх зацікавлених сторін.

Прозорість має особливе значення для розвитку та підтримки довіри до програм сільськогосподарського страхування. Досягнення такої прозорості можливо тільки тоді, коли всі зацікавлені сторони беруть участь у відкритих обговореннях і розуміють процес страхування. У таких документах робиться наголос на прозорість на всіх етапах, від фермерів до приватних страхових компаній і державних агентств, які підтримують і регулюють програми.

Більшість країн, що розвиваються, залежать від здорової сільськогосподарської економіки як засобу отримання доходів за рахунок експорту сільськогосподарської продукції. Багато соціальних проблем супроводжуються міграцією із сільської місцевості в міста з більш привабливою економічним середовищем. Але є і сільські райони, які виграють завдяки тому, що на їх місцевості впроваджують сучасні технології. Однак для впровадження та вивчення нових технологій потрібні час і фінансові ресурси. Багато країн заохочують активну участь в сільськогосподарському страхуванні, щоб знизити потребу в спеціальних програмах на випадок стихійних лих, які, як правило, є дорогими та неефективними.

Осучасненням наукових підходів і практики агрострахування опікуються вітчизняні вчені-аграрники Балян А. В. [2], Нестерова К. С. [9], Шабатура Т. С., [2] та ін. Останні дослідження пов'язані із впровадженням інноваційних фінансових технологій у страхуванні аграрного бізнесу та пошуком вітчизняних інноваційних провайдерів аграрного страхування [1–10].

Актуальність останніх наукових розробок і пропозицій вітчизняних учених отримала свою ре-

алізацію в недавньому прийнятті Верховною Радою України Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» (проект № 5104). Згідно із Законом визнаються юридичні особи, фізичні особи – підприємці та дієздатні фізичні особи, які уклали зі страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства.

Страховими ризиками вважатимуться обставини (певні події), що мають ознаки ймовірності та випадковості настанов і можуть стати причиною загибелі (втрати, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибелі (недобору, недоотримання) застрахованого врожаю, загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, що належать сільськогосподарському товаровиробнику на правах власності або на іншій законній підставі, а також причиною недоотримання (втрати) сільськогосподарськими товаровиробниками майбутньої користі – очікуваного прибутку від реалізації вирощеної, відгодованої, виловленої, зібраної, виготовленої ним первинної (без вторинної обробки та переробки) сільськогосподарської продукції за період її окупності.

Проте світовий досвід запровадження нових програм страхування під впливом глобалізаційних трансформацій на світових агропродовольчих ринках демонструє нові можливості та виклики для розвитку агрострахування в Україні та потребує подальших наукових розвідок.

Мета дослідження – визначити новітні світові тенденції розвитку страхування в аграрній сфері з метою запровадження та імплементації дієвих страхових механізмів у вітчизняну аграрну практику.

Основна відмінність між страхуванням сільськогосподарських культур й іншими видами майнового страхування полягає в моніторингу та рейтингу. Через погодні та біологічні впливи втрати врожаю набагато дорожчі, ніж за більшістю інших форм майнового страхування. Ціни, які використовуються для відшкодування збитків, схильні до значної часової та просторової мінливості. Широка різноманітність продуктів страхування врожаю,

пускових механізмів і питань державної політики ускладнює програми страхування врожаю.

За дослідженнями Світового банку, обсяг сільськогосподарського страхування в усьому світі у 2007 р. був оцінений у 104 країнах. Після обробки інформації з'ясувалося, що дали відповідь не всі країни, а всього 65. Загальний обсяг страхових премій по сільськогосподарському страхуванню, зібраних у 2007 р. у всіх 65 країнах, становив суму в 15,1 млрд дол. США, але 88% з них було зібрано в країнах з високим рівнем доходу. Більша частина припала на Північну Америку та Європу, а в країнах з низьким і середнім рівнем доходу премії становили мінімальні 7,5%. За цими даними можна побачити, що сільськогосподарське страхування значною мірою є прерогативою більш благополучних країн.

Рівень завоювання ринку залишається невеликим навіть у багатих країнах. Загальний зібраний страховий внесок, включно із субсидіями, становив 0,9% валового внутрішнього продукту сільського господарства, коливаючись від практично нуля в країнах з низьким рівнем доходу до 2,3% у країнах з високим економічним потенціалом і 5% в Північній Америці.

У 54% країн було доступно приватне страхування, у той час як державний сектор працював тільки в 9%. Але, за статистичними даними, державно-приватне партнерство (ДПП) було наявне в 37% країн. Приватні страховики активніші в багатьох країнах, натомість в країнах з низьким рівнем доходу їх відсоток мізерний. На страхування врожаю припадало 90% премій, а на страхування врожаю та худоби – 82%. Страхування врожаю від багатьох небезпек було доступно в 65% країн, але було найбільш популярним у країнах із середнім доходом. Страхування іменних ризиків було доступно ще більше – 69% країн, і навіть у половині країн з низьким рівнем доходу. Страхування врожаю місцевості є в 15% країн, а страхування на основі погодних індексів було доступно у 22% країн.

За дослідженнями Світового банку, загальна кількість застрахованих дрібних землевласників у всьому світі складає 198 млн, з них приблизно 650 000 – в Африці, 3,3 млн – у Латинській Америці та Карибському басейні, близько 194 млн – в Азії, у тому числі 160 млн – у Китаї та 33 млн – в Індії.

Існує три види сільськогосподарського страхування: приватне сільськогосподарське страхування; державне сільськогосподарське страхування; некомерційне сільськогосподарське страхування.

Приватне сільськогосподарське страхування орієнтоване на страхування сільськогосподарських збитків бізнесу. В основному приватні страховики працюють заради прибутку. Вони не діють у рамках державно-приватного партнерства (ДПП) або некомерційного приватного партнерства, яке припускає субсидії. Приватні страховики не страхують фер-

мерів, які не можуть дозволити собі оплатити повну вартість. Без субсидій це зазвичай призводить до виключення більшості дрібних землевласників і багатьох видів сільськогосподарських ризиків. Приватний сектор також уникає ризиків, які схильні до морального ризику, натомість зосереджуючись на страхуванні від названих небезпек, наприклад таких, як збиток від граду або морозу, які легко перевірити.

У більшості випадків приватні страховики прагнуть розширити свій ринок шляхом розробки продуктів на основі індексів. Іноді страховики використовують свої власні прийоми для продажу страхових послуг, але все ж у країнах, що розвиваються, частіше вони працюють через інших учасників виробничо-збутових ланцюжків, які продають безпосередньо фермерам. Наприклад, вони можуть зв'язуватися з переробниками сільськогосподарської продукції, поставальниками сировини або компаніями, які займаються насінням; пропонують фермерам страхування разом із кредитами, насінням або добривами. Приватні страховики також можуть зв'язуватися з мікрофінансовими організаціями та банками, які пропонують фермерам страхування разом із кредитами та іншими видами позики.

Сстрахування на основі індексу – цей новий інструмент страхування отримав широке розповсюдження у світі через необхідність подолати проблеми стимулювання, які переслідували традиційні форми страхування врожаю. Як і приватне страхування врожаю, індексне страхування прагне забезпечити захист від певних небезпек, але в цьому випадку контракти укладаються щодо подій, визначених на регіональному рівні, а не на рівні окремих господарств. Прикладом тому є посуха, зафіксована на місцевій метеостанції, або низька офіційна оцінка врожайності для району. Всім фермерам в одному регіоні пропонуються однакові умови контракту на одиницю продукції страхового покриття. Тобто вони платять однакову ставку страхового внеску, і як тільки подія ініціює платіж, отримують ту ж ставку платежу, а їх загальні виплати та відшкодування дорівнюватимуть цій ставці, помноженій на значення набутого страхового покриття.

Державне сільськогосподарське страхування намагалося заповнити пробіл, який залишив приватний сектор, особливо для задоволення потреб у страхуванні багатьох дрібних фермерів, які не можуть дозволити собі платити повні витрати на страхування. До недавнього часу значна частина державного сільськогосподарського страхування надавалася через державне страхове агентство, але останніми роками відбулися зміни в бік залучення приватного сектора у фактичне страхування фермерів через різні види державно-приватного партнерства.

Вперше мультиризикове страхування врожаю (MPCI) було запущене в широкому масштабі в США

та Японії в 1940-х роках і швидко поширювалося в інші країни протягом 1950–1990 рр. МРСІ часто пов'язують з кредитом від державного банку сільськогосподарського розвитку. Втім, результати більшості державних програм з мультиризикувального страхування врожаю розчаровують. В основному це були проблеми морального ризику, пов'язані з багатьма джерелами втрат застрахованого доходу через високі адміністративні витрати, політичне втручання та труднощі з підтримкою управлінських функцій. У результаті жодна з програм не була фінансово стійкою без суттєвої державної підтримки. Проаналізувавши досвід реалізації програм МРСІ в декількох країнах у 1980-х рр., виявилось, що уряди субсидували 60–80% їх загальних витрат. Багато з цих програм були згорнуті в 1990-х рр., але ті, що залишилися, як і раніше, сильно залежать від державних субсидій.

Чого дійсно вдалося досягти деяким МРСІ, так це компенсувати збитки сільськогосподарських банків розвитку, що фактично дозволило багатьом дрібним фермерам не виплачувати свої кредити в погані роки. Для скорочення витрат і підвищення ефективності багато програм також виключають джерела сільськогосподарського страхування для приватного сектора через різні види ДПП. Для прикладу: в Індії державна програма страхування МРСІ була перетворена в програму індексації площ. У Мексиці також була програма МРСІ, яка в подальшому стала дуже дорогою для уряду, і в 1990 р. вона була перетворена в державну страхову компанію *Agro Aseguradora Mexicana (Agroasemex)*, яка розвинула сільськогосподарський ринок страхування, де брав участь приватний сектор і фонди самострахування (*Fondos*). Фонди – це групи фермерів, створені з явною метою об'єднання ризиків і придбання групового страхування, яке з 2001 р. надається *Agroasemex*. У 2014 р. було застраховано 452 фонди, що покривають 1,33 млн гектарів. Платежі Фонду засновані на погодних індексах. На Філіппінах діє національна програма МРСІ, але там почали тестувати деякі нові продукти на основі індексів у пілотних програмах. Китай ввів сільськогосподарське страхування для 160 млн фермерів, яке фінансується субсидіями центральних, провінційних і місцевих органів влади.

Останнім часом спостерігається активний розвиток *некомерційних організацій в наданні страхування*, орієнтованого на людей з низькою спроможністю оплати. До них належать місцеві та міжнародні НУО, мікрофінансові організації й асоціації фермерів, які працюють на низовому рівні та мають свої власні способи для поширення страхування. Більшість цих організацій не мають ліцензій на продаж страховок, через це їм доводиться вступати в партнерські відносини з приватними страховиками, які надають і гарантують договори страхування.

Великий плюс для приватних страховиків полягає в тому, що ці партнерські відносини надають їм доступ до великої кількості дрібних фермерів, яких вони не могли б охопити самі. Існує безліч прикладів програм страхування, що проводяться некомерційними організаціями, багато хто все ще знаходяться на початковій стадії.

Одним із прикладів є Кілімо Салама (*Kilimo Salama*), раніше некомерційна організація, що належить *Syngenta Foundation* у Східній Африці, яка у 2015 р. застрахувала 394 426 фермерів. *Kilimo Salama* недавно перетворилося в комерційне соціальне підприємство з управління ризиками, пов'язаними із сільським господарством і кліматом (*ACRE*).

Багато урядів і некомерційні організації вирішили надавати пряму допомогу в разі стихійних лих, щоб полегшити проблеми сільських районів, які постраждали від катастрофічних втрат, викликаних природними лихами, такими як посуха, повінь і ураган. Крім екстреної допомоги, відновлення може бути засноване на продовольчих і грошових переказах, списанні боргів, схемах тимчасового працевлаштування та заміні активів. Для багатьох невеликих країн, які піддаються ризику, така допомога може бути надзвичайно дорогою та становити значну частку національного доходу в разі масштабного лиха.

Програми допомоги більше акцентовані на гуманітарні програми, ніж на програми розвитку. Їх основна цінність полягає в порятунку життів і відновленні людей до існування. Дві глобальні проблеми, з якими стикаються програми надання допомоги, – це складність адресної допомоги дійсно нужденним у надзвичайних умовах, водночас уникаючи великих втрат для інших осіб; а також те, що до моменту оголошення надзвичайної ситуації допомога може бути надто пізно, щоб полегшити найважчі страждання та збитки.

У рамках багатообіцяючого розвитку деякі державні програми допомоги змогли закупити продукти ІВІ, щоб застрахувати частину своїх очікуваних витрат на допомогу. Це допомагає їм долати затримки та невпевненість у фінансуванні, коли це найбільш необхідно, а також згладжувати їх річні витрати для держави.

Як приклад – сільськогосподарський фонд для боротьби зі стихійними лихами в Мексиці. Мексиканський сільськогосподарський фонд для боротьби зі стихійними лихами (*CADENA*) прагне перестрахувати на міжнародному рівні частину витрат своїх державних програм з надання допомоги. *CADENA* розпочав свою діяльність у 2003 р. за допомогою Міністерства сільського господарства. Він містить дві основні компоненти: перша – це програма сільськогосподарського страхування від катастроф (*SAC*) для фермерів, тваринників, фермерів, що займаються аквакультурою, і рибалок; друга – прямі компенсаційні

виплати фермерам у разі стихійних лих в державах, де SAC не надається.

У 2011 р. у рамках програми CADENA було застраховано близько 8 млн гектарів посівів і трохи більше 4,2 млн голів худоби. Було близько 2,5 млн бенефіціарів, а загальна страхова сума склала приблизно 1 млрд дол. США. CADENA є частиною більш великої національної програми – Фонду стихійних лих (FONDEN), яка передає частину свого ризику на міжнародний ринок за допомогою перестраховування та випуску облігацій на випадок катастроф.

Карибський фонд страхування ризиків катастроф (CCRIF) страхує країни Карибського басейну від вартості надання допомоги під час таких стихійних лих, як землетруси, тропічні циклони та надлишкові опади. CCRIF – це перша програма, що об'єднує кілька країнних ризиків. Вона була розроблена, щоб допомогти пом'якшити короткострокові грошові потоки, які відчувають невеликі країни, що розвиваються, після великих стихійних лих.

Ризики надлишкових опадів засновані на наявних супутникових даних про опади, оброблених НАСА й отриманих від місії Tropical Rainfall Measurement Mission (TRMM)). Відстежуються, перш за все, екстремально сильні зливи тривалістю від декількох годин до декількох днів. Продукт страхування від надлишкових опадів запускається незалежно від поточного продукту страхування від тропічних циклонів, який заснований на вітрах і штормових нагонах. З моменту створення CCRIF у 2007 р. підприємство виплатило урядам 7 країн-членів 9 виплат за урагани, землетруси та надлишкові опади на загальну суму майже 33 млн дол. США. Всі виплати були переведені відповідним урядам протягом 14 днів, а в деяких випадках – протягом тижня після лиха. У 2013–2014 рр. було випущено 29 полісів у 16 країнах. Річний дохід від страхових внесків склав 19,5 млн дол. США на покриття збитків від тропічних циклонів і землетрусів. Сукупний ризик CCRIF для цих полісів склав близько 620 млн дол. США. При цьому сукупне співвідношення між тропічними циклонами та землетрусами було приблизно 60 : 40.

Африканський потенціал ризику (ARC) надає страховий захист від екстремальних погодних явищ африканським країнам. Комбінуючи раннє попередження та планування на випадок непередбачених обставин з механізмом страхування, держави-члени отримують доступ до фінансування незабаром після того, як відбувається екстремальне погодні явище, у той час як попереднє планування заходів гарантує, що виплати використовуються ефективно. Страховий пул ARC був запущений у чотирьох країнах: Кенія, Мавританія, Нігер і Сенегал у 2014 р. Уже в першому страховому сезоні ARC довела свою ефективність, коли після посухи, що вразила Сахель, Мавританію, Нігер і Сенегал, отримала виплати в розмірі

приблизно 26 млн дол. США, які принесли користь приблизно 1,3 млн людей і 500 000 головам худоби. До 2020 р. ARC в Африці охопило понад 150 млн бенефіціарів.

Пілотна програма страхування ризиків катастроф у Тихому океані – ще одна програма для кількох країн, яка дозволяє країнам Тихоокеанських островів забезпечити сукупне страхове покриття на суму 43 млн дол. США від тропічних циклонів, землетрусів і цунамі. Ця підтримка має вирішальне значення, враховуючи схильність регіону до стихійних лих – екстремальні природні явища торкнулися більше 9,2 млн людей у Тихому океані з 1950 р. і завдали шкоди в розмірі близько 3,2 млрд дол. США.

Один зі способів розгляду програм допомоги – це заміна страхування, оскільки якби у фермерів і сільських жителів була відповідна страховка, вони були б більш самостійними під час стихійних лих. Однак допомога при стихійних лихах, якщо люди припускають, що вони можуть на неї розраховувати, може знизити стимули для покупки страховки. Допомога при стихійних лихах також може погіршити майбутні проблеми, спонукаючи людей вести себе таким чином, щоб вони більше зазнавали втрат.

ВИСНОВКИ

Розробка, впровадження й успіх програм сільськогосподарського страхування вимагають великої координації, співпраці та спільного бачення. Фінансова стійкість залежить від пропозиції продуктів, бажаних для виробників. Крім того, необхідно стягувати відповідні премії та використовувати прозорі системи управління бізнесом. У багатьох випадках необхідна участь держави в плані надання регулюючих послуг чи фінансових резервів або субсидій.

Крім того, перед реалізацією програми страхування необхідно розвивати людські ресурси зі спеціальними знаннями в державних міністерствах, страхових регулюючих органах, приватних страхових компаніях і організаціях виробників. Багато з цих навичок характерні для сектора сільськогосподарського страхування.

Системи сільськогосподарського страхування включають в себе кілька елементів, які необхідно ретельно координувати. Щоб привернути цікавість перестраховиків, агрострахові компанії часто мають погоджуватися продавати аналогічні страхові продукти. Банки та інші постачальники матеріалів часто беруть участь у продажу агрострахування, оскільки це мінімізує кредитний ризик і покращує доступ виробників до фінансів. Для процвітання таких програм повинні існувати обов'язкові до виконання договірні правові системи. Крім того, співпраця між розрізненими групами має ґрунтуватися на спільному баченні та результаті. Нарешті, навчання та розвиток системи повинні бути результатом значних зусиль по розробці та впровадженню продуктів агрострахування на ринок. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Баян А. В., Гришова І. Ю. Пріоритети екологічної безпеки в аграрній політиці в контексті співробітництва України та Китаю. *Science, Research, Development: Monografia Pokonferencyjna* (Czestochowa, 29–30.06.2020). Warszawa, 2020. Nr. 30. S. 33–36.
2. Баян А. В., Гришова І. Ю., Шабатура Т. С. Публічна політика та державна підтримка розвитку аграрного виробництва в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2021. № 2. С. 156–167.
DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2021.02.16>
3. Калівошко О. М. Оцінка діяльності страхових компаній на фінансово-кредитному ринку України. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1. С. 186–193.
DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2019-1-63-25>
4. Лупенко Ю. О., Андрос С. В. Забезпечення короткостроковими фінансовими ресурсами малого агробізнесу: емпіричні дані мікрофінансових організацій. *Економіка АПК*. 2020. № 5. С. 34–44.
DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202005034>
5. Shcherbata M. Yu., Gryshova R. V. Renovation of Agricultural Enterprises in the Context of the Circular Economy. *Science, Research, Development: Monografia Pokonferencyjna* (Paris, 29–30.09.2020). Warszawa, 2020. Nr. 33. S. 29–31.
6. Щербата М. Ю. Регіональна політика Китаю в аграрній сфері: імплементація успішного досвіду для України. *Science, Research, Development: Monografia Pokonferencyjna* (Rotterdam, 29–30.04.2021). Warszawa, 2021. Nr. 40. S. 11–13.
7. Pasichnyk Y. V., Biletska O. A. The New Paradigm of European Financial Science. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. Т. 1. № 32. С. 518–525.
DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i32.200773>
8. Kyzym M., Khaustova V., Reshetnyak O., Danko N. Significance of Developmental Science under Assimilation of the Digitalization of the Ukrainian Economy. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 2020. Vol. 29. No. 6s. P. 1037–1042. URL: <http://sersc.org/journals/index.php/IJAST/article/view/9167/5054>
9. Nesterova K., Marchenko V., Lazebnyk I. et al. Identification and Assessment of External Risks of the Enterprise's Foreign Economic Activity. *International Journal of Scientific and Technology Research*. 2020. Vol. 9. Is. 02. P. 4672–4675. URL: <http://www.ijstr.org/final-print/feb2020/Identification-And-Assessment-Of-External-Risks-Of-The-Enterprises-Foreign-Economic-Activity.pdf>
10. Prokopchuk O. Classification Characteristics of the System of Agrarian Insurance in Ukraine. *The IXth International scientific and practical conference «Actual Aspects of Development in the Context of Globalization»* (Florence, Italy. March 23–24, 2020). Florence, 2020. P. 65–68.
- Ukraine and China]. In *Science, Research, Development: Monografia Pokonferencyjna* (Czestochowa, June 29–30, 2020), no. 30, 33–36. Warszawa, 2020.
- Balian, A. V., Hryshova, I. Yu., and Shabatura, T. S. "Publiczna polityka ta derzhavna pidtrymka rozvytku ahrarnoho vyrobnytstva v Ukraini" [Realities of State Support for the Development of Agricultural Production in Ukraine]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 2 (2021): 156–167.
DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2021.02.16>
- Kalivoshko, O. M. "Otsinka diialnosti strakhovykh kompanii na finansovo-kredytnomu rynku Ukrainy" [Evaluation of the Activity of Insurance Companies in the Financial and Credit Market of Ukraine]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, no. 1 (2019): 186–193.
DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2019-1-63-25>
- Kyzym, M. et al. "Significance of Developmental Science under Assimilation of the Digitalization of the Ukrainian Economy". *International Journal of Advanced Science and Technology*, vol. 29, no. 6s (2020): 1037–1042. <http://sersc.org/journals/index.php/IJAST/article/view/9167/5054>
- Lupenko, Yu. O., and Andros, S. V. "Zabezpechennia korotkostrokovymy finansovymy resursamy maloho ahrobiznesu: empyrychni dani mikrofinansovykh orhanizatsii" [Providing Short-Term Financial Resources to Small Agribusiness: Empirical Evidence from Microfinance Organizations]. *Ekonomika APK*, no. 5 (2020): 34–44.
DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202005034>
- Nesterova, K. et al. "Identification and Assessment of External Risks of the Enterprise's Foreign Economic Activity". *International Journal of Scientific and Technology Research*. 2020. <http://www.ijstr.org/final-print/feb2020/Identification-And-Assessment-Of-External-Risks-Of-The-Enterprises-Foreign-Economic-Activity.pdf>.
- Pasichnyk, Y. V., and Biletska, O. A. "The New Paradigm of European Financial Science". *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 1, no. 32 (2020): 518–525.
DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i32.200773>
- Prokopchuk, O. "Classification Characteristics of the System of Agrarian Insurance in Ukraine". *The IXth International scientific and practical conference «Actual Aspects of Development in the Context of Globalization»* (Florence, Italy. March 23–24, 2020). Florence, 2020. 65–68.
- Shcherbata, M. Yu. "Rehionalna polityka Kytaiu v ahrarnii sferi: implementatsiia uspihnoho dosvidu dlia Ukrainy" [China's Regional Policy in the Agricultural Sector: Implementation of a Successful Experience for Ukraine]. In *Science, Research, Development: Monografia Pokonferencyjna* (Rotterdam, April 29–30, 2021), no. 40, 11–13. Warszawa, 2021.
- Shcherbata, M. Yu., and Gryshova, R. V. "Renovation of Agricultural Enterprises in the Context of the Circular Economy" In *Science, Research, Development: Monografia Pokonferencyjna* (Paris, September 29–30, 2020), no. 33, 29–31. Warszawa, 2020.

REFERENCES

Balian, A. V., and Hryshova, I. Yu. "Priorytety ekolohichnoi bezpeky v ahrarnii politytsi v konteksti spivrobotnytstva Ukrainy ta Kytaiu" [Priorities of Ecological Safety in Agrarian Policy in the Context of Cooperation between